

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുഭവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

മൈത്രേയ ഉവാച

മനോസ്സു ശതരൂപായാം തിസ്രഃ കന്യാശ്ച ജ്ഞന്തിരേ |
ആകൃതിർഭേവഹൂതിശ്ച പ്രസൂതിരിതി വിശ്രുതാഃ || 1 ||

ആകൃതിം രൂപയേ പ്രാദാദപി ഭ്രാതൃമതീം നൃപഃ |
പുത്രികാധർമ്മാശ്രിത്യ ശതരൂപാനുമോദിതഃ || 2 ||

പ്രജാപതിഃ സ ഭഗവാൻ രൂചിസ്തസ്യാമജീജ്ഞത് |
മിഥുനം ബ്രഹ്മവർചസ്വി പരമേണ സമാധിനാ || 3 ||

യസ്തയോഃ പുരുഷഃ സാക്ഷാദ്വിഷ്ണുർയജ്ഞൈസ്വരൂപധൃക് |
യാ സ്ത്രീ സാ ദക്ഷിണാ ഭൂതേരംശഭൂതാനപായിനീ || 4 ||

ആനിന്ദയേ സ്വഗൃഹം പുത്ര്യഃ പുത്രം വിതതരോചിഷം |
സ്വായംഭുവോ മുദാ യുക്തോ രൂചിർജഗ്രാഹ ദക്ഷിണാം || 5 ||

താം കാമയാനാം ഭഗവാനുവാഹ യജുഷാം പതിഃ |
തുഷ്ടായാം തോഷമാപന്നോജ്ഞയദ് ദ്വാദശാത്മജാൻ || 6 ||

തോഷഃ പ്രതോഷഃ സന്തോഷോ ഭദ്രഃ ശാന്തിരിഡസ്തിഃ |
ഇധ്മഃ കവിർവിഭുഃ സ്വഹഃ സുഭേവോ രോചനോ ദ്വിഷദ് || 7 ||

തുഷിതാ നാമ തേ ദേവാ ആസൻ സ്വായംഭുവാനതരേ |
മരീചിമിശ്രാ ഋഷയോ യജ്ഞഃ സുരഗണേശ്വരഃ || 8 ||

പ്രിയവ്രതോത്താനപാദൗ മനുപുത്രൗ മഹൗജസൗ |
തത്പുത്രപൗത്രനപ്തൂണാമനുവൃത്തം തദന്തരം || 9 ||

ദേവഹൂതിമദാത്താത കർദമായാത്മജാം മനുഃ |
തത്സംബന്ധി ശ്രുതപ്രായം ഭവതാ ഗദതോ മമ || 10 ||

ദക്ഷായ ബ്രഹ്മപുത്രായ പ്രസൂതിം ഭഗവാൻ മനുഃ |
പ്രായച്ഛദ്യത്കൃതഃ സർഗസ്ത്രിലോക്യാം വിതതോ മഹാൻ || 11 ||

യാഃ കർദമസുതാഃ പ്രോക്താ നവ ബ്രഹ്മർഷിപതയഃ |
താസാം പ്രസൂതിപ്രസവം പ്രോച്യമാനം നിബോധ മേ || 12 ||

പത്നീ മരീചേന്യൂ കലാ സുഷുവേ കർദമാത്മജാ |
കശ്യപം പൂർണിമാനം ച യയോരാപൂരിതം ജഗത് || 13 ||

പൂർണിമാസൂത വിരജം വിശ്വഗം ച പരന്തപ |
ദേവകുൽയാം ഹരേഃ പാദശൗചാദ്യാഭൃത്സരിദ്ദിവഃ || 14 ||

അത്രേ പത്ന്യനസൂയാ ത്രിജ്ഞേജ്ഞേ സുയശസഃ സുതാൻ |
ദത്തം ദുർവാസസം സോമമാത്മേശബ്രഹ്മസംഭവാൻ || 15 ||

വിദുര ഉവാച
അത്രേർഗൃഹേ സുരശ്രേഷ്ഠാഃ സ്ഥിത്യുത്പത്തന്തഹേതവഃ |
കിഞ്ചിച്ചികീർഷവോ ജാതാ ഏതദാഖ്യാഹി മേ ഗുരോ || 16 ||

മൈത്രേയ ഉവാച
ബ്രഹ്മണാ നോദിതഃ സൃഷ്ടാവത്രിർബ്രഹ്മവിദാം വരഃ |
സഹ പത്ന്യാ യയാവൃക്ഷം കുലാദ്രിം തപസി സ്ഥിതഃ || 17 ||

തസ്മിൻ പ്രസൂനസ്തബകപലാശാശോകകാനനേ |
വാർഭിഃ സ്രവദ്ഭിരുദ്ഘൃഷ്ടേ നിർവിന്ധ്യായാഃ സമന്തതഃ || 18 ||

പ്രാണായാമേന സംയമ്യ മനോ വർഷശതം മുനിഃ |
അതിഷ്ടദേകപാദേന നിർദ്വന്ദ്വ്യാനിലഭോജനഃ || 19 ||

ശരണം തം പ്രപദ്യേഹം യ ഏവ ജഗദീശ്വരഃ |
പ്രജാമാത്മസമാം മഹ്യം പ്രയച്ഛതിതി ചിന്തയൻ || 20 ||

തപ്യമാനം ത്രിഭുവനം പ്രാണായാമൈധസാഗ്നിനാ |
നിർഗതേന മൂനേർമൂർധ്വനഃ സമീക്ഷ്യ പ്രഭവസ്ത്രയഃ || 21 ||

അപ്ലരോമുനിഗന്ധർവസിദ്ധവിദ്യാധരോരഗൈഃ |
വിതായമാനയശസസ്തദാശ്രമപദം യയുഃ || 22 ||

തത്പ്രാദുർഭാവസംയോഗവിദ്യോതിതമനാ മുനിഃ |
ഉത്തിഷ്ടന്നേകപാദേന ദദർശ വിബുധർഷഭാൻ || 23 ||

പ്രണമ്യ ദണ്ഡവദ്ഭൂമാ -
വുപതസ്ഥ്വേർഹണാഞ്ജലിഃ |
വൃഷഹംസസുപർണസ്ഥാൻ
സൈഃ സൈശ്ചിഹ്നൈശ്ച ചിഹ്നിതാൻ || 24 ||

കൃപാവലോകേന ഹസദ്വദനേനോപലംഭിതാൻ |
തദ്രോചിഷാപ്രതിഹതേ നിമീൽയ മുനിരക്ഷിണീ || 25 ||

ചേതസ്തത്പ്രവണം യുഞ്ജന്നസ്താവീത്സംഹതാഞ്ജലിഃ |
ശ്ലക്ഷ്ണയാ സൂക്തയാ വാചാ സർവലോകഗരിയസഃ || 26 ||

അത്രിരുവാച
വിശ്വാദ്ഭവസ്ഥിതിലയേഷു വിഭജ്യമാനൈ -

ർചായാഗുണൈരനൂയുഗം വിഗൃഹീതഭേദാഃ |
 തേ ബ്രഹ്മവിഷ്ണുഗിരിശാഃ പ്രണതോത്സൃഹം വഃ
 തേഭ്യഃ ക ഏവ ഭവതാം മ ഇഹോപഹൂതഃ || 27 ||

ഏകോ മയേഹ ഭഗവാൻ വിവിധപ്രധാന -
 ശ്രീതീകൃതഃ പ്രജനനായ കഥം നു യുയം |
 അത്രാഗതാസ്തനുഭൃതാം മനസോപി ദൂരാദ് -
 ബ്രൂത പ്രസീദത മഹാനിഹ വിസ്മയോ മേ || 28 ||

മൈത്രേയ ഉവാച
 ഇതി തസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ ത്രയസ്തേ വിബുധർഷഭാഃ |
 പ്രത്യാഹുഃ ശ്ലക്ഷ്ണയാ വാചാ പ്രഹസ്യ തമൃഷിം പ്രഭോ || 29 ||

ദേവാ ഉഘൂഃ
 യഥാ കൃതസ്തേ സങ്കൽപോ ഭാവ്യം തേനൈവ നാൻയഥാ |
 സത്സങ്കൽപസ്യ തേ ബ്രഹ്മൻ യദ്വൈ ധ്യായസി തേ വയം || 30 ||

അമാനുഭംശഭൂതാസ്തേ ആത്മജാ ലോകവിശ്രുതാഃ |
 ഭവിതാരോഽംഗ ഭദ്രം തേ വിസ്രപ്സ്യന്തി ച തേ യശഃ || 31 ||

ഏവം കാമവരം ദത്ത്വാ പ്രതിജഗ്മുഃ സുരേശ്വരാഃ |
 സഭാജിതാസ്തയോഃ സമ്യഗ്വത്യാർമിഷതോസ്തതഃ || 32 ||

സോമോദ്ഭൂദ്ബ്രഹ്മണോഽശേന ദത്തോ വിഷ്ണോസ്തേ യോഗവിത് |
 ദുർവാസാഃ ശങ്കരസ്യാംശോ നിബോധാംഗിരസഃ പ്രജാഃ || 33 ||

ശ്രദ്ധാ ത്വംഗിരസഃ പത്നീ ചതസ്രോത്സൃത കന്യകാഃ |
 സിനീവാലീ കുഹൂ രാകാ ചതുർഥ്യനുമതിസ്തഥാ || 34 ||

തത്പുത്രാവപരാവാസ്താം ഖ്യാതൗ സ്വാരോചിഷ്യന്തരേ |
 ഉതഥ്യോ ഭഗവാൻ സാക്ഷാദ്ബ്രഹ്മിഷ്ടശ്ച ബൃഹസ്പതിഃ || 35 ||

പുലസ്തേഽജനയത്പത്യാമഗസ്ത്യം ച ഹവിർഭുവി |
സോഽന്യജ്ഞമനി ദഹ്രാഗ്നിർവിശ്രവാശ്ച മഹാതപാഃ || 36 ||

തസ്യ യക്ഷപതിർഭേവഃ കുബേരസ്ത്വിധവിധാസുതഃ |
രാവണഃ കുന്ദകർണശ്ച തമാന്യസ്യാം വിഭീഷണഃ || 37 ||

പുലഹസ്യ ഗതിർഭാർയാ ത്രീനസൂത സതീ സുതാൻ |
കർമശ്രേഷ്ഠം വരീയാംസം സഹിഷ്ണും ച മഹാമതേ || 38 ||

ക്രതോരപി ക്രിയാ ഭാർയാ വാലഖിൽയാനസുയത |
ഋഷീൻ ഷഷ്ടീസഹസ്രാണി ജ്വലതോ ബ്രഹ്മതേജസാ || 39 ||

ഊർജായാം ജ്ഞന്തിരേ പുത്രാ വസിഷ്ടസ്യ പരന്തപ |
ചിത്രകേതുപ്രധാനാസ്തേ സപ്ത ബ്രഹ്മർഷയോഽമലാഃ || 40 ||

ചിത്രകേതുഃ സുരോചിശ്ച വിരജാ മിത്ര ഏവ ച |
ഉൽബണോ വസുഭൃദ്യാനോ ദൃമാൻ ശക്ത്യാദയോഽപരേ || 41 ||

ചിത്തിസ്ത്വഥർവണഃ പത്നീ ലേഭേ പുത്രം ധൃതവ്രതം |
ദധ്യഞ്ചമശ്വശിരസം ഭൃഗോർവംശം നിബോധ മേ || 42 ||

ഭൃഗുഃ ഖ്യാത്യാം മഹാഭാഗഃ പത്യാം പുത്രാനജീജനത് |
ധാതാരം ച വിധാതാരം ശ്രിയം ച ഭഗവത്പരാം || 43 ||

ആയതിം നിയതിം ചൈവ സുതേ മേരുസ്തയോരദാത് |
താഭ്യാം തയോരഭവതാം മൃകണ്ഡഃ പ്രാണ ഏവ ച || 44 ||

മാർകണ്ഡേയോ മൃകണ്ഡസ്യ പ്രാണാഭ്യേദശിരാ മൂനിഃ |
കവിശ്ച ഭാർഗവോ യസ്യ ഭഗവാനുശനാ സുതഃ || 45 ||

ത ഏതേ മൂനയഃ ക്ഷത്തർലോകാൻ സർഗൈരഭാവയൻ |
 ഏഷ കർദമദൗഹിത്രസന്താനഃ കഥിതസ്തവ |
 ശുൺവതഃ ശ്രദ്ധയാനന്യ സദ്യഃ പാപഹരഃ പരഃ || 46 ||

പ്രസൂതിം മാനവിം ദക്ഷ ഉപയേമേ ഹൃജാത്മജഃ |
 തത്യാം സസർജ ദുഹിത്യഃ ഷോഡശാമലലോചനാഃ || 47 ||

ത്രയോദശാദാധർമായ തമൈകാമഗന്യേ വിദുഃ |
 പിത്യഭ്യ ഏകാം യുക്തേഭ്യോ ദവാഭയൈകാം ദവച്ഛിദേ || 48 ||

ശ്രദ്ധാ മൈത്രീ ദയാ ശാന്തിസ്തൃഷ്ടിഃ പുഷ്ടിഃ ക്രിയോന്നതിഃ |
 ബുദ്ധിർമേധാ തിതിക്ഷാ ഹ്രീർമൂർതിർധർമസ്യ പത്നയഃ || 49 ||

ശ്രദ്ധാസൂത ശുഭം മൈത്രീ പ്രസാദമഭയം ദയാ |
 ശാന്തിഃ സുഖം മുദം തൃഷ്ടിഃ സ്തുതം പുഷ്ടിരസുയത || 50 ||

യോഗം ക്രിയോന്നതിർദർപമർമം ബുദ്ധിരസുയത |
 മേധാ സ്മൃതിം തിതിക്ഷാ തു ക്ഷേമം ഹ്രീഃ പ്രശ്രയം സുതം || 51 ||

മൂർതിഃ സർവഗുണോത്പത്തിർനരനാരായണാവൃഷീ || 52 ||

യയോർജൻമന്യഭോ വിശ്വമഭ്യനന്ദത്സുനിർവൃതം |
 മനാംസി കകുഭോ വാതാഃ പ്രസേദുഃ സരിതോദ്ഭവഃ || 53 ||

ദിവ്യവാദ്യന്ത തൂർയാണി പേതുഃ കുസുമവൃഷ്ടയഃ |
 മൂനയസ്തൃഷ്ടുവുസ്തൃഷ്ടാ ജഗുർഗന്ധർവകിന്നരാഃ || 54 ||

നൃത്യന്തി സു സ്ത്രീയോ ദേവ്യ ആസീത്പരമമംഗലം |
 ദേവാ ബ്രഹ്മാദയഃ സർവേ ഉപതസ്തൂരഭിഷ്ടവൈഃ || 55 ||

ദേവാ ഉൗചുഃ
 യോ മായയാ വിരചിതം നിജയാജ്ഞനിദം

വേ രൂപഭേദമിവ തത്പ്രതിചക്ഷണായ |
 ഏതേന ധർമസദനേ ഋഷിമൂർതിനാദ്യ
 പ്രാദുശ്ചകാര പുരുഷായ നമഃ പരസ്മൈ || 56 ||

സോഽയം സ്ഥിതിവ്യതികരോപശമായ സൃഷ്ടാൻ
 സത്തേന നഃ സുരഗണാനനുഭേയതത്തുഃ |
 ദൃശ്യാദദ്രകരുണേന വിലോകനേന
 യച്ഛീനികേതമലം ക്ഷിപതാരവിനം || 57 ||

ഏവം സുരഗണൈസ്താത ഭഗവന്താവഭിഷുതൗ |
 ലബ്ധാവലോകൈര്യയതൂർദ്ധ്വചിതൗ ഗന്ധമാദനം || 58 ||

താവിമൗ വൈ ഭഗവതോ ഹരേരംശാവിഹാഗതൗ |
 ഭാരവ്യയായ ച ഭുവഃ കൃഷ്ണൗ യദുകുരുദ്വഹൗ || 59 ||

സ്വാഹാഭിമാനിനശ്ചാഗേരാത്മജാംസ്തീനജീജനത് |
 പാവകം പവമാനം ച ശുചിം ച ഹുതഭോജനം || 60 ||

തേഭ്യോഽഗ്നയഃ സമഭവൻ ചത്വാരിംശച്ച പഞ്ച ച |
 ത ഏവൈകോനപഞ്ചാശത്സാകം പിതൃപിതാമഹൈഃ || 61 ||

വൈതാനികേ കർമ്മണി യന്നാമഭിർബ്രഹ്മവാദിഭിഃ |
 ആഗേത്യ ഇഷ്ടയോ യജേതേ നിരൂപ്യന്ത്യേഗ്നയസ്തു തേ || 62 ||

അഗ്നിഷ്വാത്താ ബർഹിഷഭഃ സൗമ്യാഃ പിതര ആജ്യപാഃ |
 സാഗന്യോഽഗ്നയസ്തേഷാം പത്നീ ദാക്ഷായണീ സ്വധാ || 63 ||

തേഭ്യോ ദധാര കന്ധേ ഭ്യേ വയുനാം ധാരിണീം സ്വധാ |
 ഉഭേ തേ ബ്രഹ്മവാദിന്യൗ ഇതാനവിഇതാനപാരഗേ || 64 ||

ഭവസ്യ പത്നീ തു സതീ ഭവം ഭവമനുവ്രതാ |
ആത്മനഃ സദൃശം പുത്രം ന ലേഭേ ഗുണശീലതഃ || 65 ||

പിതര്യപ്രതിരൂപേ സ്വേ ഭവായാനാഗന്ധേ രുഷാ |
അപ്രൗഢൈവാത്മനാസ്ത്മാനമജ്ഞഹാദ്യോഗസംയുതാ || 66 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ചതുർഥസ്കന്ധേ വിദുരമൈത്രേയസംവാദേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ||